TEOPÆD-undersøgelse 2023

NCFF's undersøgelse blandt sprogkandidaterne inden for teoretisk pædagogikum

April 2024
NCFF

TEOPÆD-undersøgelse 2023
– NCFF's undersøgelse blandt sprogkandidaterne inden for teoretisk pædagogikum
2. udgave 2026
Copyright © 2024 Forfatterne & NCFF

Forfatter: NCFF

Kontaktperson i NCFF vedrørende undersøgelsen:

Karin Storm Randrup

Indholdsfortegnelse

Forord og udgangspunkt 4

Surveyens opbygning 5

Respondenterne 6

- Respondenternes baggrund, sprog og motivation 6
- Det oplevede match 9

Forventninger til teoretisk pædagogikum (n=40) 15

Referencer 18

Forord og udgangspunkt

Denne rapport er den tredje i en række af undersøgelser som er lavet blandt sprogkandidater inden for teoretisk pædagogikum. Formålet med undersøgelsen er – i tråd med NCFF's opdrag[1] – at belyse, hvordan respondenterne oplever matchet mellem de kompetencer, den viden og de færdigheder, de har med sig fra deres universitetsstudium, og de kompetencer, den viden og de færdigheder, de oplever at have brug for i deres job som gymnasielærere.

En meget stor andel af kandidaterne fra sproguddannelserne ender netop i undervisningsrelaterede jobs, helt primært i gymnasiet. Et eksempel til illustration af denne pointe: tal fra Uddannelseszoom, der baserer sig på den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik fra Danmarks Statistik, viser, at 72 % af de uddannede kandidater i tysk fra AU er ansat i undervisningsbranchen (og at landsgennemsnittet er på 69 %)[2]. Derfor anses det for relevant at belyse netop denne gruppe af sprogkandidater.

Undersøgelsen har fokus på kandidater, der er påbegyndt deres pædagogikum i 2023, og er af hensyn til sammenligneligheden bygget op som de to foregående rapporter fra hhv. 2021 og 2022. I denne rapport påpeges lejlighedsvis ligheder og forskelle mellem de tre undersøgelser.

Der er som tidligere tale om en surveyundersøgelse, hvor respondenterne har haft mulighed for at uddybe deres svar med kvalitative kommentarer. Undersøgelsen tager udgangspunkt i de faglige mindstekrav (se her: https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2018/9698).

1. Jf. *Strategi for Styrkelse af Fremmedsprog i Uddannelsessystemet*.
2. Tallene er udregnet på baggrund af alle cand.mag'erfra uddannelsen, der er i job, og de er udregnet som et gennemsnit af årene 2020, 2021 og 2022: https://www.ug.dk/vaerktoej/uddannelseszoom/#!/parameters?subeducations=udb2-kahumtysk:751431,&tab=job.

Surveyens opbygning

Som i de to første surveys er respondenterne i denne survey blevet bedt om at besvare nogle spørgsmål vedr. deres uddannelsesmæssige baggrund, deres antal af fremmedsprogsfag, deres ansættelser før pædagogikum, deres valg af og motivation for at blive gymnasielærer i et fremmedsprog, deres anciennitet og tidligere/nuværende arbejdsplads.

Dernæst er respondenterne blevet stillet en række spørgsmål som fokuserer på, hvordan de har oplevet matchet mellem de kompetencer, den viden og de færdigheder, de har med sig fra den kompetencegivende uddannelse, og det behov for viden, færdigheder og kompetencer, de har oplevet et behov for i deres nuværende arbejde.

Respondenterne er blevet bedt om både at besvare en række spørgsmål, der relaterer til deres første undervisningsjob og deres nuværende job, da vi havde en forventning om, at der kunne være forskelle. Der har dog vist sig ikke at være stor forskel på svarene for deres første og deres nuværende job[3], hvorfor vi i rapporten kun inddrager de svar, der relaterer til første undervisningsjob.

Som i den første og anden undersøgelse er der – ud over de konkrete spørgsmål, der relaterer til de faglige mindstekrav – stillet spørgsmål, der relaterer til pædagogikumuddannelsen og deres forventninger til denne.

3. 42 respondenter svarer ift. første job, og 40 svarer i forhold til nuværende job.

Respondenterne

Der er tidligere lavet tilsvarende undersøgelser blandt pædagogikumkandidater indenfor fremmedsprog på hhv. årgang 2021-22, og årgang 2022-23. Dette er, som nævnt, survey nr. 3, som er blevet distribueret blandt årgang 2023-24.

56 respondenter er gået i gang med at besvare surveyen. 43 af de adspurgte har gennemført hele surveyen, 9 har besvaret nogle spørgsmål, mens 4 har åbnet surveyen uden at besvare den.

For at tydeliggøre det forskellige antal respondenter i de forskellige spørgsmål, bliver der i gennemgangen nedenfor derfor lejlighedsvist nævnt både procenttal og faktiske tal.

Respondenternes baggrund, sprog og motivation

Størstedelen af respondenterne, 89 % (46), har en uddannelse som cand.mag. De resterende 12% (6) angiver andre uddannelser, 3 af disse er cand.scient. Af de 89 %, der angiver cand.mag. som uddannelsesbaggrund, har 27 % (14) en specialisering i undervisning eller en uddannelse med underviserprofil. Godt en fjerdedel af respondenterne har altså allerede i forbindelse med deres studie valgt en underviserprofil eller tilsvarende profil. I 2021-22 var dette tal 23 %, i 2022-23, 17 %. Dette kan både bero på udbud og valgtidspunkt. Ikke alle universiteter udbyder en underviserprofil. Og at respondenten vil være gymnasielærer kan være et valg, der er truffet sent. Sidstnævnte synes dog ikke at være forklaringen, idet det bemærkes, at 46 % (22) af respondenterne angiver, at beslutningen om at ville undervise på en ungdomsuddannelse er truffet enten i løbet af gymnasiet eller før studiestart, mens 30 % (14) angiver, at beslutningen er taget i løbet af studiet. Kun 6 % (3) angiver, at beslutningen er taget sent i deres studie. De resterende 17 % har først taget valget flere år efter afsluttet kandidatuddannelse. Selvom antallet af studerende, der vælger en undervisningsprofil, altså er let stigende sammenlignet med undersøgelsen fra 2022-23, kan det konstateres, at langt fra alle, der har besluttet sig for at blive gymnasielærere – også tidligt i deres studier -

rent faktisk vælger en underviserprofil. Dette kunne antyde, at der er et mismatch mellem professionsønske og uddannelse.

84 % (36) af respondenterne underviser på STX, HHX eller HTX, mens den resterende gruppe underviser på EUX (6), HF (10) eller VUC (2).

51 % (22) af respondenterne angiver, at de har engelsk som fag, mens tysk angives af 26 % (11), spansk af 12 % (5), og endelig fransk af 9 % (4). En enkelt respondent har angivet arabisk som fag. 13 % (7) af respondenterne har desuden mere end et fremmedsprog, hvoraf engelsk i alle tilfælde er det ene i kombination med enten spansk eller tysk.

Engelskkandidaterne har overvejende erhvervet deres sprogfag på kandidatniveau, mens det for de øvrige sprogfag (fransk, tysk og spansk) gælder for ca. halvdelen. Den kvalificerende uddannelse er gennemsnitlig fra 2018.

Hovedparten af respondenterne, 75 % (36), er gået direkte ud i et undervisningsjob. De øvrige 25 % har en forskelligartet palet af erhvervserfaringer. Næsten alle respondenter, 94 % (44), har undervist i gymnasiet, før de blev tilbudt pædagogikum. Ligesom i de forrige undersøgelser, viser respondenternes svar også her, at der kan gå et stykke tid før en kandidat får tilbudt fastansættelse på et gymnasium. I nærværende undersøgelse angiver 63 % (27), at de har undervist i 1-3 år på deres aktuelle arbejdsplads, mens det for 21 % af respondenternes (9) vedkommende gælder, at de har undervist i over 4 år før de er blevet tilbudt pædagogikum. Dette tal er på linje med tallet fra undersøgelsen fra 2022-23. Ud fra en faglig betragtning er disse svar udtryk for bekymrende tendens, dels fordi det næppe er i overensstemmelse med intentionen i Bekendtgørelse om Pædagogikum i de Gymnasiale Uddannelse, BEK nr. 1169 af 24/09/2018, og dels fordi forskning i *teacher-cognition* påpeger, at jo længere tid en lærer underviser erfaringsbaseret, jo større er risikoen for at deres nyerhvervede viden fra teoretisk pædagogikum (og dermed nyeste forskning indenfor sprogtilegnelse) ikke bliver implementeret.

Ser man på respondenternes kvalitative svar ift. hvilke faktorer, der har haft betydning for deres valg om at blive gymnasielærer, er det tydeligt – som i de foregående undersøgelser – at egne erfaringer med gode lærere har spillet en central rolle for mange:

> ”Mine egne lærere fra folkeskolen og gymnasiet”
>
> ”Mine tidligere undervisere - specielt min engelsklærer i gymnasiet.”
>
> ”Jeg har i løbet af mine skoletid haft rigtig mange dygtige og inspirerende undervisere.”
>
> ”Undervisere i folkeskolen”
>
> (citater fra undersøgelsen)

En gruppe nævner også det at arbejde med unge mennesker som en drivkraft:

> ”Det er kunne forme nutidens unge.”
>
> ”Vil gerne se unge mennesker udvikle sig.”
>
> ”Jeg har altid elsket at gå i skole, og jeg synes undervisning og lærdom er så vigtigt. Samtidig bliver jeg enormt motiveret af at arbejde med unge mennesker, de har altid så friske og gode inputs.”
>
> (citater fra undersøgelsen)

En tredje faktor, som også spiller en rolle ift. valget hos flere respondenter, handler om at have lyst til at videreformidle en faglig viden, som man selv brænder for:

> ”At jeg fik lyst til at videreformidle det her fantastiske sprog og den spanske og latinamerikanske kultur - og en lyst til at gøre det bedre end min egen lærer i gymnasiet.”
>
> ”Muligheden for at dele mine passioner med andre og være i kontakt med andre mennesker i løbet af min arbejdsdag. Herudover betød min egen skolegang med mange dygtige undervisere også meget.”
>
> (citater fra undersøgelsen)

Enkelte respondenter fremhæver også gode arbejdsvilkår og økonomisk tryghed som medvirkende årsager til beslutningen:

> ”Interesse for fagene og gode arbejdsforhold.”
>
> ”At kunne arbejde videre med mine fag og mine kompetencer, at have en meningsfuld hverdag og at have økonomisk sikkerhed.”
>
> (citater fra undersøgelsen)

Mens godt halvdelen, 53 % (25), af respondenterne angiver, at deres motivation for at blive gymnasielærer har været konstant, angiver de resterende 47 % (22) dog, at motivationen for at blive gymnasielærer har været svingende. Sidstnævnte gruppe angiver i deres kvalitative svar en række årsager til den svingende motivation, der typisk handler om, at jobbet som gymnasielærer opleves som hårdt og tidskrævende:

> ”Jeg har været i tvivl, om jeg havde de rette evner, og om jeg ville trives med et job, hvor man ligesom når man er studerende 'aldrig rigtigt har fri'.”

> ”Du kan forberede dig til evig tid, og det er også svært ikke at arbejde om aftenen eller når man har fri, fordi ideer til tekster eller forløb kører rundt i hovedet på mig.”
>
> ”Fordi der er MEGET arbejde - og der er meget, der skal rettes i engelsk. Voldsomt meget. Som tager enormt lang tid. Det kan være drænende.”
>
> (citater fra undersøgelsen)

Andre forklarer den svingende motivation med, at de didaktisk set føler sig mindre godt klædt på til opgaven:

> ”Motivationen for at blive lærer har været konstant, indtil jeg færdiggjorde min kandidat. I løbet af mit pædagogikum har den dog varieret, fordi jeg slet ikke føler mig forberedt eller kvalificeret til at undervise i engelsk.”
>
> ”Fordi jeg oplever at eleverne ikke er særlig motiveret, og jeg havde forestillet mig noget andet om at være lærer. Det handler meget mere og pædagogik og didaktik end om det faglige, og jeg synes det kan være svært at styre eleverne.”
>
> (citater fra undersøgelsen)

Oplevelser af ikke at slå til kan selvfølgelig naturligt nok medføre usikkerhed i forhold til om valget har været det rigtige.

Det oplevede match

Respondenterne spørges også til deres oplevelse af det **overordnede match** mellem de kompetencer, den viden og de færdigheder, de har fået med fra universitetet, og de kompetencer, den viden og de færdigheder, de har brug for i deres nuværende arbejde. Her oplever 43 % et godt match mellem de kompetencer, de har fået med fra deres uddannelse og de kompetencer, de har brug for i gymnasielærerjobbet. Tallet viser dog en markant tilbagegang ift. de foregående to undersøgelser, hvor 74 % i 2021-22 og 60 % i 2022-23 undersøgelsen oplevede et godt match ift. kompetencer. Samme nedadgående tendens ses ift. respondenternes oplevede match mellem færdigheder, de har lært på studiet og jobbet som gymnasielærer: Her svarer kun 38 % i nærværende undersøgelse, at de oplever et godt match, mens tallet var hhv. 60 % i 2022-23 og 79 % i 2021-22. En lignende tendens ses ift. det oplevede match mellem den viden, respondenterne har tilegnet sig på studiet, og den viden de oplever at have brug for i jobbet som gymnasielærer: Her svarer 60 % i nærværende undersøgelse, at de oplever et godt match. I 2021-22 var tallet 74 %, mens det var 65 % i 2022-23. Altså også en faldende tendens her.

Det skal samtidig bemærkes, at de resterende respondenter giver udtryk for hverken at være enige eller uenige, lidt uenige eller uenige i, at der er et godt match mellem

deres erhvervede kompetencer (57 %), færdigheder (40 %) og viden (62 %) fra studiet og gymnasielærerjobbet. Det er altså en relativt stor gruppe af respondenter, som ikke oplever et overbevisende match og måske føler sig mindre godt klædt på til jobbet. Procentdelen er her markant højere end i de to foregående undersøgelser.

I de kvalitative svar angives en række begrundelser for, hvorfor en stor gruppe af respondenterne oplever et mindre godt match. Den altovervejende årsag synes at ligge i fraværet af et didaktisk fokus på universitetet:

> ”Mere konkret uddannelse i fagdidaktik - herunder feedback på skriftligt og mundtligt arbejde. Det havde evt. været brugbart med workshops med gymnasielærere (universitetslærere har ikke helt samme indblik i niveau og mangler praktiske erfaringer med gymnasieskolen).”
> ”Universitetsuddannelsen i engelsk er på ingen måde rettet mod uddannelse i gymnasieskolen.”
>
> ”Synes mere jeg følte mig lidt "lost" ift. det at skulle kastes ud i undervisning uden den mindste form for pædagogisk uddannelse. Jeg læste en bog om at undervise inden jeg startede og den hjalp mig ret meget - men det er ret vildt, at det slet ikke er en del af vores uddannelse, men først kommer i pædagogikum, som så først landede hos mig på mit 5. år som underviser”
>
> ”Min uddannelse i engelsk har givet mig mange værktøjer til selv at arbejde med det materiale, som jeg nu underviser i. Det jeg har "manglet" er mere praktisk viden om, hvordan man underviser andre i at oparbejde samme eller lignende kompetencer - samt hvordan, man i det hele taget stykker en studieplan eller blot et enkelt modul sammen. Jeg har haft Foreign Language Acquisition, som omhandlede noget af teorien og forskningen bag skriftlighed og mundtlighed, men det føltes meget fjernt fra den undervisning, jeg endte med at skulle oparbejde mig til at gennemføre på jobbet.”
>
> ”Jeg har også tysk som modersmål, så det har aldrig været et problem at tale og skrive tysk. Vi dykkede også fint ned i diverse emner, men jeg var helt grøn ift. at lære fra mig. Det har jeg først lært i min gerning som gymnasielærer. Learning by doing.”
>
> ”Gerne den mere pædagogiske tilgang - måder at undervise på osv. - den manglede jeg meget!”
>
> ”Det er svært at motivere eleverne - der mangler jeg grundlæggende pædagogiske færdigheder og bedre rammer for undervisningen.”
>
> ”Sprog/lingvistik: her tænker jeg primært på det mismatch der er mellem den grammatik, vi har lært på studiet, og det, som jeg skal undervise eleverne i. Hvad

skal jeg egentlig undervise eleverne i...? Der kunne jeg godt have haft brug for kompetencer i det, der er relevant på gymnasiet."
(citater fra undersøgelsen)

Mange af respondenterne giver altså udtryk for, at de har stået i situationer i deres undervisningspraksis, hvor de har haft svært ved at omsætte den viden, de har tilegnet sig på universitetet til undervisning.

Det oplevede match i forhold til første undervisningsjob (n=42)[4]

Som i de foregående undersøgelser blev respondenterne her bedt om først at vurdere egne kompetencer og dernæst vurdere disse kompetencer ift. deres oplevelser i første undervisningsjob. Intentionen var at blive klogere på, om respondenterne havde en oplevelse af at mangle specifikke kompetencer, viden eller færdigheder. Bemærk, at der her er tale om et *oplevet* behov.

Respondenterne udtrykker generelt stor tilfredshed når det handler om egne kompetencer i at skrive flydende og varieret og bruge skriftsprog i en undervisningssituation: 88 % udtrykker tilfredshed med egne kompetencer. Det er da også kun 15 % af respondenterne, der giver udtryk for gerne selv at ville have haft flere kompetencer i selv at skrive i forbindelse med deres første undervisningsjob.

I forhold til at kunne kommunikere flydende mundtligt, vurderer 88 % af respondenterne, at de har gode kompetencer her, men interessant er det i den sammenhæng, at 40 % samtidig giver udtryk for gerne at ville have haft flere kompetencer i at tale, når de ser tilbage på deres første undervisningsjob. Man kan spørge sig, om de i den forbindelse i virkeligheden henviser til den mundtlighed, de oplevede at have brug for som undervisere jf. forskningsfeltet 'teacher talk'[5].

Tilsvarende gælder det, at 81 % udtrykker tilfredshed ift. at kunne analysere og perspektivere tekster og formidle dette til elever. Denne tilfredshed giver sig også her udslag i, at kun 12 % ifm. deres første undervisningsjob gerne ville have haft flere kompetencer i selv at kunne analysere og fortolke tekster. De føler sig med andre ord godt klædt på til denne del af undervisningsjobbet. Samme positive tendens ses, når vi spørger til deres kompetencer i forhold til at kunne bedømme kvaliteten af en oversættelse og selv have kompetencer i at oversætte.

Når der spørges til nogle af de konkrete videnskomponenter, der nævnes i de faglige mindstekrav, angiver 63 % at de er enige eller meget enige i, at de kender til forskellige samfunds- og kulturteorier og kan formidle disse til eleverne. Sammenholdes dette med

4. I 40 respondenter svarer på spørgsmål vedr. faglige mindstekrav, mens 42 forholder sig til oplevelser i første job.

5. Se fx. Walsh, S. (2013). *Classroom Discourse and Teacher Development*. Edinburgh University Press.

deres svar ift. første undervisningsjob, angiver 53 % da også, at de er lidt uenige eller meget uenige i, at de gerne ville have haft flere kompetencer ift. kultur og samfundsteorier. Kun 23 % erklærer sig meget enige eller overvejende enige, hvilket kunne antyde at mange føler sig godt klædt på på dette felt. Ca. en fjerdedel (26 %) angiver, at de er hverken enige eller uenige i spørgsmålet, hvilket måske kunne antyde, at respondenterne har været usikre på, hvad der præcist menes med spørgsmålet, der som tidligere nævnt er formuleret med afsæt i de faglige mindstekrav.

Adspurgt om deres kompetencer ift. viden om historie, erklærer 88 % af respondenterne sig enige i, at de har gode kompetencer på det felt, hvilket stemmer fint overens med, at kun 17 % angiver, at de gerne ville have haft flere kompetencer ift. viden om historie og samfundsforhold ifm. deres første undervisningsjob.

Kigger vi mere isoleret på de vejlednings- og undervisningskompetencer, respondenterne er blevet bedt om at forholde sig til i forhold til første undervisningsjob, er tendenserne tydelige: 83 % er meget eller overvejende enige i, at de gerne ville have haft flere kompetencer ift. at vejlede og undervise eleverne i at tale fremmedsproget (mod 51% året før), 72 % ville gerne have haft flere kompetencer ift. at vejlede eleverne i at skrive fremmedsproget (mod 48 % året før). 57 % i at analysere og perspektivere tekster (mod 43 % året før), og 50 % i at oversætte (mod 38 % året før). Ift. kompetencer indenfor sprogtilegnelse/fremmedsprogsdidaktik i første undervisningsjob, erklærer 55 % sig 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at de gerne ville have haft flere kompetencer inden for området (mod 46 % året før). Altså en tendens til, at en større andel af respondenterne i nærværende undersøgelse - sammenlignet med 2022-undersøgelsen - giver udtryk for at mangle kompetencer, der knytter sig til undervisning og vejledning.

Respondenterne bliver også bedt om at vurdere deres egne kompetencer ift. at kunne anvende digitale hjælpemidler til at fremme sprogtilegnelsen og vejlede eleverne i at bruge disse. Her angiver 60 % at de er 'meget enige' eller 'overvejende enige' i at have gode kompetencer her. Sammenligner vi disse udsagn med respondenternes oplevelser ifm. første undervisningsjob, er der alligevel 64 %, der her angiver, at de gerne ville have haft flere kompetencer på dette felt.

Samlet set kan det derfor konkluderes, at respondenterne føler sig godt klædt på ift. egne kompetencer i skriftlighed, oversættelse, analyser af tekster, ligesom de giver udtryk for at have gode kompetencer ift. viden om historie og samfundsforhold. I forhold til egne mundtlige kompetencer på fremmedsproget tyder tallene på, at en stor gruppe ikke har oplevet at føle sig helt så godt klædt på som de kunne ønske i første undervisningsjob, selvom de egentlig vurderer egne kompetencer i at tale fremmedsproget som gode. Det er vanskeligt at vide, hvad der ligger bag dette, men en forklaringsansats kunne være, at det sprog, man anvender på universitetet, ikke matcher det sprog, man selv skal bruge til sin undervisning i gymnasiet (jf. forskningsområdet *teacher talk*). Selvom respondenterne

generelt vurderer, at de har gode kompetencer med sig fra universitetet, giver de udtryk for, at de alligevel oplever vanskeligheder i forbindelse med første undervisningsjob, når det handler om, hvordan de videreformidler den tilegnede viden til eleverne.

Det oplevede match i forhold til nuværende undervisningsjob (n= 40)

Når kandidaterne skal udtale sig om det oplevede match mellem det, de har med sig fra universitetet og deres nuværende job, er der – som vi allerede har været inde på ovenfor – ikke markante forskelle på deres første og deres nuværende job. Det hænger formentlig sammen med, at nogle af dem er fortsat i det samme job, ligesom det kan være en forklaring, at det kan være vanskeligt at huske, hvad man oplevede, da man startede i sit første job.

Respondenterne udtrykker generel tilfredshed med egne skriftlige kompetencer. 26 % giver dog udtryk for, at de gerne ville have haft flere kompetencer i at skrive. I forhold til at kunne analysere og perspektivere tekster er det 16 %, der erklærer sig meget enige eller overvejende enige i, at de gerne ville have haft flere kompetencer på dette felt. Altså er der er relativt stor gruppe, der oplever at være godt klædt på ift. skriftlighed og tekstanalysearbejde. I forhold til at selv at tale sproget, erklærer 43 % sig meget enige eller overvejende enige i, at de gerne ville have haft flere kompetencer her. Det er altså en relativt stor gruppe, der oplever et behov for at få styrket deres mundtlige kompetencer. Dette tal er på linje med besvarelserne vedr. første undervisningsjob og forklaringen kan måske være den samme som ovenfor.

Når det drejer sig om elevcentrerede udsagn, altså de udsagn, der omhandler vejledning og undervisning, er billedet for det nuværende undervisningsjob det samme, som vi så ovenfor. Selvom respondenterne er tilfredse med deres eget videns- og færdighedsniveau, oplever nogle tilsyneladende at blive udfordret, når de skal vejlede/undervise eleverne i sprogtilegnelse, anvendelse af IT og tage højde for deres faglige standpunkt. Således er 61 % (45 % i 2022/57 % i 2021) 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at de gerne ville have haft flere kompetencer ift. at vejlede/undervise eleverne i at tale fremmedsproget, 58 % erklærer sig 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at de gerne ville have haft flere kompetencer ift. at undervise eleverne i at skrive sproget (mod 50 % i 2022/ 43 % i 2021). 48 % (45 % i 2022/ i 2021) er 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at de gerne ville have haft flere kompetencer i forhold til at vejlede eleverne i at analysere og perspektivere tekster, og endelig giver 58 % (53 % i 2022/ 67 % i 2021) udtryk for et ønske om flere kompetencer i forhold til at kunne anvende IT til at fremme elevernes sprogtilegnelse.

Også ved de udsagn, der relaterer sig til elevernes faglige standpunkt, er lige omkring halvdelen 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at de gerne ville have haft flere kompetencer: 76 % (45 % i 2022) i at *evaluere* det faglige standpunkt, 68 % (51 % i 2022/66 % i 2021) i at *vejlede* eleverne i forhold til deres faglige standpunkt, såvel skriftligt

som mundtligt, og endelig 68 % (46 % i 2022/ 57 % 2021) ift. at planlægge og gennemføre undervisning, der tager højde for elevernes faglige standpunkt. I tråd med konklusionen fra 2022-undersøgelsen, viser tallene i nærværende undersøgelse, at en meget stor del af de gymnasielærere, der er i gang med pædagogikum, har oplevet ikke at føle sig kompetente til evaluerings- og vejledningsdelen af deres dagligdag.

I forlængelse heraf, erklærer 65 % (64 % i 2022) sig samtidig enige i det udsagn, der sammenfatter de elevcentrerede spørgsmål, nemlig udsagnet "Ift. mit nuværende job ville jeg gerne have haft flere kompetencer ift. at kunne motivere eleverne til at lære i faget med inddragelse af deres læreprocesser". Og i samme boldgade ønsker 48 % (49 % i 2022) sig mere viden om sprogtilegnelse/fremmedsprogsdidaktik. Som vi også konkluderede i den foregående undersøgelse, oplever lærerne altså på egen krop, at det kan være vanskeligt at motivere eleverne. Man kan forsigtigt antage, at netop mere underviserviden om hensigtsmæssige sprogtilegnelsesprocesser og mere fagdidaktisk viden om, hvordan man kan differentiere sin undervisning under hensyntagen til den enkeltes niveau, kunne virke motiverende for den enkelte elevs læringsproces. Men det kan vi naturligvis ikke konkludere på baggrund af undersøgelsen. Omvendt vurderer respondenterne deres oplevede kompetencer inden for hovedelementer i deres universitetsuddannelse som værende generelt tilfredsstillende.

Forventninger til teoretisk pædagogikum (n=40)

I foregående afsnit fremgår det, at respondenterne i ret stor grad giver udtryk for at have ønsket flere kompetencer særligt inden for en række didaktiske færdigheder i deres første og nuværende job. Derfor er det interessant, i lighed med i de forrige undersøgelser, at se nærmere på, hvad respondenterne på den baggrund forventer sig at teoretisk pædagogikum.

I denne undersøgelse, som i den foregående, giver en stor del af respondenterne, nemlig 81 % (77 % i 2022/ 79 % i 2021), udtryk for at de er 'meget enige' eller 'overvejende enige' i, at pædagogikum skal give dem muligheder for at få flere kompetencer indenfor sprogtilegnelse/ fremmedsprogs-didaktik. Det er ikke overraskende - og helt i tråd med pædagogikums fokusområder.

Respondenternes har generelt høje forventninger til, at pædagogikum giver dem mere viden og kunnen ift. undervisning, vejledning og evaluering. Mest tydeligt ses det ift. motivationsudsagnet, hvor 96 % (83 % i 2022/ 92 % i 2021) erklærer sig 'enige' eller 'overvejende enige' i, at pædagogikum ventes at gøre dem bedre til at "motivere eleverne til at lære i faget med inddragelse af deres læreprocesser". 98 % (81 % i 2022/ 94 % i 2021) giver samme svar for udsagnet om at planlægge og gennemføre undervisning ift. elevens faglige standpunkt. 88 % (80 % i 2022/ 92 % i 2021) forventer at blive bedre til at vejlede eleverne ift. deres standpunkt både mundtligt og skriftligt, ligesom 83 % forventer at få flere kompetencer ift. at evaluere elevernes faglige standpunkt (80 % i 2022/ 87 % i 2021). I forhold til at blive bedre til at vejlede/undervise elever i at tale er der 88 % (mod 73 % i 2022/ 79 % i 2021), der erklærer sig meget enige eller overvejende enige i, at de forventer at blive bedre til dette. Lignende forventninger ses i forhold til at vejlede elever i at skrive, hvor 88 % (78 % i 2022/ 81 % i 2021) erklærer sig meget enige eller overvejende enige i, at de forventer at få bedre kompetencer her ifm. teoretisk pædagogikum. 68 % (67 % i 2022/84 % i 2021) har en forventning om, at pædagogikum vil gøre dem bedre til at vejlede/undervise

eleverne i at anvende IT til at fremme deres sprogtilegnelse, ligesom 63 % (65 % i 2022/ 68 % i 2021) udtrykker forventning om at teoretisk pædagogikum vil klæde dem bedre på til at undervise elever i at analysere og perspektivere tekster, hvilket er et overraskende højt tal i betragtning af, at tekstanalyse og -fortolkning er et kerneelement på uddannelsen. Man kan forsigtigt antage, at behovet ligger i undervisningsdelen og ikke i videndelen.

Færre forventninger har respondenternes til andre kernefaglige områder som kultur og samfundsteorier, historie og sprog/lingvistik. Indenfor disse områder har en stor gruppe respondenter svaret at de er 'lidt uenige' og 'uenige' ift. at pædagogikum skal klæde dem bedre på her: 63 % (43 % i 2022/ 48 % i 2021) angiver netop disse svarkategorier ved udsagnet om i pædagogikum at forvente at blive bedre til historie, 48 % (38 % i 2022/42 % i 2021) indenfor området kultur- og samfundsteorier og 48 % (39 % i 2022/ 45 % i 2021) indenfor sprog/lingvistik. Respondenterne har altså med andre ord generelt ikke så store forventninger til at blive bedre til deres fags indholdselementer. Denne konklusion understøttes af et kvalitativt udsagn fra en af respondenterne:

> "Grundlæggende forventer jeg ikke faglig viden, men fagdidaktisk viden."
>
> (citat fra undersøgelsen)

Sammenfattende kan det konkluderes, at respondenterne har store forventninger til, at teoretisk pædagogikum kan klæde dem godt på i forhold til almendidaktisk og fagdidaktisk viden, som de i høj grad efterspørger og føler, at de har haft behov for i forbindelse med deres undervisningsjob. Undersøgelsen giver naturligvis ikke noget kvalificeret svar på, hvor meget bedre respondenterne forventer at blive. Men at kun 43 % oplever et godt match mellem de kompetencer, der har med fra studiet og jobbet som gymnasielærer må give anledning til bekymring, og det er et åbent spørgsmål om teoretisk pædagogikum (alene) kan give det nødvendige løft i didaktiske kompetencer, som respondenterne efterspørger.

Endelig må det også anses for bemærkelsesværdigt, at mange respondenter har undervist i flere år uden pædagogikum. Som også nævnt i Teopæd-rapporten fra 2022, har forskning indenfor *teacher cognition* (se fx Henriksen et al. 2020) klarlagt, at undervisere har en tendens til at kigge tilbage på deres egne skoleerfaringer og tage udgangspunkt i eller reproducere den type undervisning, de selv har mødt i uddannelsessystemet uden at reflektere så meget over det. Det sker i særlig grad, hvis de ikke har tilstrækkelig viden om, hvad den nyeste forskning siger om sprogundervisning, -vejledning og evaluering. Deres egne erfaringer kan naturligvis have været gode, men der er en risiko for, at undervisningen har været baseret på et helt andet sprogsyn end det, som i dag er udgangspunktet for grundskolens Fælles Mål og de gymnasiale læreplaner i sprogfagene, altså det funktionelle sprogsyn og det kommunikative tilegnelsessyn. Det kan dermed blive vanskeligt at få bragt nyere viden om sprogtilegnelse ind i systemet. Pædagogikum kan naturligvis hjælpe med

at introducere noget af denne viden, men når kun ca. 20 % af respondenterne har haft en undervisningsprofil på universitetet, hvor de har haft mulighed for at tilegne sig noget af denne viden, må man formode, at de øvrige 80 % af respondenterne har meget, de skal indhente i løbet af teoretisk pædagogikum.

Referencer

Bekendtgørelse om Pædagogikum i de Gymnasiale Uddannelse, BEK nr. 1169 af 24/09/2018. https://www.retsinformation.dk/ - downloadet 20.02.2024

Henriksen, B., Fernandez, S. S., Andersen, H. L., & Fristrup, D. (2020). Hvorfor gør jeg det, jeg gør?: Refleksionshåndbog for sproglærere.

Strategi for Styrkelse af Fremmedsprog i Uddannelsessystemet, https://ufm.dk/publikationer/2017/filer/strategi-for-styrkelse-af-fremmedsprog-iuddannelsessystemet.pdf- downloadet 20.02.2024

Uddannelses- og Forskningsministeriet: Uddannelseszoom https://www.ug.dk/vaerktoej/uddannelseszoom/#!/parameters?subeducations=udb2-kahumtysk:751431,&tab=job - downloadet 20.02.24

Walsh, S. (2013). *Classroom Discourse and Teacher Development*. Edinburgh University Press. http://www.jstor.org/stable/10.3366/j.ctt1g0b484